

پنجمین دوره جشنواره نقد کتاب

• یلدا سیف

عنوان برگزیده معرفی شدند. همچنین از تلاش‌های استاد بهاء‌الدین خرمشاهی در حوزه نقد کتاب به عنوان منتقد پیشکسوت تقدیر به عمل آمد.

برگزاری دومین دوره جشنواره نقد با بررسی، ارزیابی و داوری گسترده نشریات در آذرماه ۱۳۸۴ صورت گرفت و نزدیک به ۱۸۰ اثر در زمینه نقد و ۳۰ کتاب، مورد ارزیابی و داوری قرار گرفتند و تعداد ۵ منتقد برگزیده شدند. سومین جشنواره نقد با داوری و ارزیابی بیش از ۵۰۰ نقد نوشته شده در سال ۱۳۸۵ همزمان با چهاردهمین دوره هفته کتاب برگزار گردید و دو منتقد در حوزه ادبیات داستانی و زبان و ادبیات فارسی به عنوان برگزیده و چهار منتقد در زمینه علوم اجتماعی، کلیات، تاریخ و دین به عنوان شایسته تقدیر معرفی شدند. همچنین در این دوره، استاد عبدالعلی دستغیب به عنوان یکی از پیشکسوتان حوزه نقد شعر و ادبیات داستانی، مورد تقدیر و تجلیل قرار گرفت. چهارمین جشنواره نقد کتاب با ارزیابی ۳۸۳ مقاله انتقادی در حوزه‌های مختلف علوم برگزار شد. در این دوره نیز ۱۴ منتقد برتر معرفی شدند و از محمد اسفندیاری به خاطر فعالیت‌های پی‌گیرانه در حوزه نقد نویسی و توجه به مقوله نقد و نقادی تقدیر شد. در دوره پنجم پس از فراخوان‌های متعدد، نزدیک به ۶۵۰ مقاله از سوی ۷۹ عنوان نشریات و مجلات و روزنامه‌ها از سوی دبیرخانه دریافت شد که در نهایت ۱۲ اثر برگزیده و شایسته تقدیر و در بخش جنبی ۱ نفر منتقد پیشکسوت، ۱ نفر منتقد جوان و ۲ نشریه

در سال ۱۳۸۳ مسئولان مؤسسه خانه کتاب به منظور ترویج و نهادینه کردن نقد، بسترسازی برای جریان نقد علمی و تقدیر از تلاش‌های منتقدان و تشویق آنان بر تلاش بیشتر در حوزه نقد آثار علمی، هنری و ادبی هم‌زمان با دوازدهمین دوره هفته کتاب برای نخستین بار جشنواره نقد کتاب را طرح ریزی کردند تا این جشنواره پاسداشتی شود برای منتقدان برتر. در این دوره که نخستین گام تجربه در برگزاری جشنواره نقد کتاب تلقی می‌شود ۱۳ نشریه کتاب‌گزار مورد بررسی قرار گرفت و نقدهای چاپ شده در این نشریات، ارزیابی و داوری شدند. در این جشنواره نزدیک به ۶۵ اثر از سوی داوران مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت ۱۳ منتقد به

داوری اردکانی:
نقد درک و دریافت
جوهره مسائل است.
موافق و مخالف بودن یا
پسندیدن و نپسندیدن
باید برای مخاطب موجه
باشد. نقد یک اشراف
کامل می‌خواهد چرا که
منتقد باید بتواند اثر را
به درستی درک کرده و
سپس آن را نقد کند

درک کرد، آنگاه می‌تواند بیان کند که من چه ارتباطی با اثر نقد شده دارم و آن اثر چه ارتباطی با جامعه دارد. ایشان نقد را چشم بینا و مواظب تألیف در دنیای امروز نام گذاشتند.

دکتر غلامعلی حداد عادل سخنران بعدی این جشنواره بودند، ایشان خود را مدیون به بسیاری از نقادان می‌دانند، چرا که بسیاری از کتاب‌ها را که برای خواندن انتخاب کرده‌اند، پس از خواندن نقدی درباره آن کتاب بوده است.

دکتر حداد، در سخنانشان تألیف کتابی با عنوان «اخلاق نقد» را پیشنهاد کردند؛ برخی سرفصل‌های مورد نظر ایشان برای کتاب اخلاق نقد عبارتند از: نقاد باید چه اخلاقی را رعایت کند؟ نویسنده اصلی کتاب باید چه اخلاقی را پس از نقد کتابش مراعات کند؟ خود نقد باید چگونه باشد و... .

وی در ادامه افزود: اگر اخلاق نقد نداشته باشیم، نقد شایسته نخواهیم داشت و نقد مبدل به دشمنی یا برعکس تملق‌گویی خواهد شد. امروزه در جامعه ما عده‌ای منتظر هستند که شخصی کتابی بنویسد و نظر به عیب کنند؛ که این موضوع از مفاسد اخلاقی است. مادامی که اخلاق نقد تدوین نشود، نقد در جهت تکامل مؤثر واقع نمی‌شود.

دکتر احمد سمیعی (گیلانی)، به عنوان سخنران بعدی گفتند: مفهوم نقد در جامعه ما در مقایسه با دیگر جوامعی که نقد در آنها پیشرفت کرده، بسیار متفاوت

شایسته تقدیر معرفی شدند. امید می‌رود در سال‌های آتی این جشنواره بتواند به‌نحو گسترده‌تری به ارزیابی آثار منتقدان برتر جامعه فرهنگی ایران بپردازد و از آنها به نحو مطلوب‌تری تجلیل به عمل آورد.

پنجمین دوره جشنواره نقد کتاب در روز بیست و هفتم آبان ماه سال جاری در ایام هفته کتاب، از سوی موسسه خانه کتاب در سرای اهل قلم برگزار شد. این مراسم تقدیری بود از اهالی فرهنگ و ادب. در ابتدای مراسم آقای علی شجاعی صائین، مدیرعامل خانه کتاب ضمن خیرمقدم به مدعوین، سلسله برنامه‌های جشنواره نقد را از برترین برنامه‌های خانه کتاب معرفی کردند و به‌طور کلی نقد را زمینه‌ساز تولید و پدید آمدن آثار فاخر و ارزشمند نامیدند. ایشان اظهار امیدواری کردند که محتوای کتاب‌ها ارزشمندتر شوند و از کمیت به سوی کیفیت سوق یابند.

در ادامه دکتر رضا داوری اردکانی، استاد فلسفه، نقد را خلاصه و جوهر هر امر نامیدند و گفتند: ما در نقد چنان که باید کار نکرده‌ایم، نقد کتاب کار آسانی نیست، چون باید بتوانیم جایگاه آن را مشخص کنیم؛ نقد درک و دریافت جوهره مسائل است. موافق و مخالف بودن یا پسندیدن و نپسندیدن باید برای مخاطب موجه باشد. به‌گفته ایشان، نقد یک اشراف کامل می‌خواهد چرا که منتقد باید بتواند اثر را به درستی درک کرده و سپس آن را نقد کند. در واقع نقد نوعی همدلی و هم‌بانی با اثر است، هرگاه منتقدی با اثری همراه شد و آن را

دکتر حداد عادل:
اگر اخلاق نقد نداشته
باشیم، نقد شایسته
نخواهیم داشت و نقد مبدل
به دشمنی یا برعکس
تملق‌گویی خواهد شد

برگزاری نشست‌های تخصصی نقد و بررسی کتاب، عرضه مباحث نظری و مبانی نقد در قالب کتاب و از همه مهمتر برگزاری جشنواره نقد در حد بضاعت اندک خود در سامان‌دهی وضعیت نقد در جامعه علمی سهیم باشد. ایشان در ادامه سخنانشان در رابطه با بازبینی آیین‌نامه پنجمین دوره جشنواره نقد فرمودند: در این دوره نخست با مشورت کارشناسان و صاحب‌نظران، آیین‌نامه اجرایی و شیوه‌های ارزیابی مورد بازبینی قرار گرفت تا بر کیفیت داورها افزوده شود. سپس مقالات در دو مرحله داورى شد: در مرحله نخست در قالب ۱۱ گروه تخصصی مقالات از سوی سه داور ارزیابی شدند. مقالاتی که از معیارهای اولیه یک نقد خوب برخوردار بودند (مجموعاً ۱۰۲ نقد)، به مرحله دوم راه یافتند و این بار از سوی دو داور در قالب فرم‌هایی که از سوی خبرگان فن نقد طراحی شده بود امتیازبندی شدند و با بحث‌ها و بررسی‌های و جلسات گفتگو توسط هیئت‌های داورى، نقدهای برگزیده و شایسته تقدیر در هر حوزه انتخاب شدند. از دیگر فعالیت‌های دبیرخانه جشنواره نقد در این دوره، می‌توان به انتشار نقدهای برگزیده در دوره‌های قبل در قالب نقد برتر و نیز انتشار کتاب

است. امروزه نقد در جامعه ما نوعی ویرایش است، چرا که هر اثری رموزی دارد که در دسترس نیست و منتقد باید بتواند این امور را در دسترس خوانندگان قرار دهد، اگر غیر از این عمل شود نام نقد نمی‌توان بر روی آن گذاشت. نقد در جهان غرب به همان معنی است که ما از شرح استنباط می‌کنیم. نقد یعنی به دست آوردن کلیدهایی از رموزی که نویسنده مد نظر داشته است و منتقد آگاه باید بتواند این کلیدها را به‌دست خواننده برساند. نقد یعنی نکاتی که دیگران در اثر نمی‌بینند و منتقد باید این نکات را به خواننده بنمایاند.

سیاوش جمادی دیگر سخنران این مراسم بود. ایشان نقد را ابزاری برای تشخیص سره از ناسره دانستند و گفتند: در جامعه امروز چقدر خودمان را آماده ساخته‌ایم که توان شنیدن داشته باشیم؟ همه ما در موضع حب و بغض قرار می‌گیریم و منتقد نباید از نام نویسنده بترسد، چرا که منتقد باید جرأت از نو اندیشیدن را داشته باشد. علی اوجبی معاون فرهنگی خانه کتاب و دبیر علمی پنجمین دوره جشنواره نقد کتاب به عنوان آخرین سخنران گفت: در باب نقد سال‌هاست که مؤسسه خانه کتاب با انتشار مجلات ارزشمند کتاب‌ماه،

نقد ادبیات منطبق با حقیقت تالیف: کامران پارسی نژاد
اشاره کرد.

در پایان مراسم؛ تندیس جشنواره نقد، لوح تقدیر و ۱۰ سکه بهار آزادی به برگزیدگان و ۵ سکه بهار آزادی به شایستگان تقدیر؛ توسط دکتر محسن پرویز معاون فرهنگی وزیر ارشاد، دکتر حداد عادل و علی اوجیبی به منتخبان اهدا گردید. برگزیدگان پنجمین جشنواره نقد کتاب عبارت بودند از:

در حوزه فلسفه:

• کاش می‌توانستیم چشم‌ها را بشوئیم: دکتر رضا داوری اردکانی، کتاب‌ماه فلسفه، سال اول، شماره ۳، آذر ۱۳۸۶. (برگزیده)

• تصحیح مرآةالازمان در آینه نقد: محمد مشهدی نوش آبادی و جعفر امشاسفند، آینه میراث، دوره جدید، سال پنجم، شماره اول و دوم، بهار و تابستان ۱۳۸۶، (پیاپی ۳۶-۳۷)، ص ۳۴۱-۳۵۴. (شایسته تقدیر)

در حوزه دین:

• روافضی چون اشعری، ابن حزم و اسفراینی [نقدی بر ترجمه کتاب مدرسه قم و بغداد: تالیف آندره نیومن، ترجمه سیدصادق حسینی اشکوری، با همکاری سید محمدرضا حسینی اشکوری، قم، زائر، ۱۳۸۴]: سیدلطف‌الله جلالی و علی نقی خدایاری، آینه پژوهش، خرداد - تیر ۱۳۸۶. (شایسته تقدیر)

در حوزه علوم اجتماعی:

• نقد و بررسی کتاب جامعه‌شناسی معرفت و علم: دکتر حمید عبداللهمی، نامه علوم انسانی، زمستان ۱۳۸۶ - بهار ۱۳۸۷، ص ۱۴۳-۱۶۵. (برگزیده در شاخه جامعه‌شناسی)

• جان فورن و نظریه پردازی انقلاب‌ها: دکتر عباس خلجی، نامه علوم انسانی، شماره ۱۶، تابستان و پاییز ۱۳۸۶. (برگزیده در شاخه علوم سیاسی)

در حوزه ادبیات فارسی:

• نثر شیوای فارسی در خدمت قرآن (نگاهی به شیوه تصحیح کتاب «ترجمه‌ها و قصه‌های قرآن» برگرفته از تفسیر سورآبادی): دکتر محمد غلام‌رضایی و

در حوزه ادبیات داستانی:

• انکار حضور دیگری؛ تأملی در رمان کیفر آتش از الیاس کانتی: سیاوش جمادی، خوانش، شماره ۶، تابستان ۱۳۸۶. (شایسته تقدیر)

• گذری بر «سال‌های ابری» بررسی محتوایی «سال‌های ابری» اثر علی‌اشرف درویشیان: مریم غفاری جاهد، ادبیات داستانی، شماره ۱۰۹، مرداد ۱۳۸۶. (شایسته تقدیر)

در حوزه شعر:

• آه تا ماه: عبدالعلی دست‌غیب، الفبا، سال چهارم، شماره ۲۲، بهمن و اسفند ۱۳۸۶. (شایسته تقدیر)

در حوزه تاریخ:

• تالش در جنگ‌های ایران و روس [نقد کتاب اخبارنامه، نوشته میرزا احمد لنکرانی، به کوشش علی عبدلی، تهران، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۰]: سیدرضا حسینی، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، شماره مسلسل ۱۱۳، مهر ۱۳۸۶. (برگزیده)

در حوزه ادبیات کودک و نوجوان:

شعر:

• نوعی وزن در ادبیات کودک: سیدمهدی یوسفی، پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان، شماره ۴۹، تابستان ۱۳۸۶. (شایسته تقدیر)

داستان:

• مته به خشخاش پارسیان: سیدامین حسینیون، کتاب ماه کودک و نوجوان، شماره ۱۲۴-۱۲۵، بهمن و اسفند ۱۳۸۶. (شایسته تقدیر)

برگزیدگان بخش جنبی پنجمین دوره جشنواره نقد کتاب:

۱. منتقد پیشکسوت، مصطفی ذاکری
۲. منتقد جوان، عبدالله صلواتی
۳. نشریه شایسته تقدیر، نامه فرهنگستان
۴. نشریه شایسته تقدیر، آینه میراث

سمیعی گیلانی:

امروزه نقد در جامعه ما

نوعی ویرایش است،

چرا که هر اثری رموزی

دارد که در دسترس

نیست و منتقد باید بتواند

این امور را در دسترس

خوانندگان قرار دهد، اگر

غیر از این عمل شود نام

نقد نمی‌توان بر روی آن

گذاشت